

maslu ostalih sestavnih delov mleka, to je, beljakovin, sirove tvarine itd.

Množica potrebne soli ravna se po trpežnosti, kojo hočemo dati surovemu maslu in zavzima 2 do 6 odstotkov cele maslene tvarine, to je, od 2 do 6 dekagramov soli na kilogram masla. Sol ne sme biti ne predrobna, ne predebela. Zrna, koja imajo v premeru $\frac{1}{2}$ do 1 milimetra, so najbolja. Morska sol, kot se sploh na Slovenskem prodaja, nekoliko zdrobljena bode ravno prav ugajala. Soli se pa tako:

Odtehta se najprej surovo maslo in potem primerna množica soli. Na to razdeli se surovo maslo v kose po 2 kilograma. Ti kosi se tako skupaj stisnejo, da so plošnati. Potresejo se z odmerjeno množico soli, temeljito pregnetejo in potem zopet v kosih skupaj prestavijo. Čez nekaj ur pregnete se vsa množica od novega dobro. Surovo maslo je tedaj dovolj pretvorjeno, kedar je sredina skoz in skoz enakomerno sestavljena. To pa izvemo po poskušnji. Kolikor manj se dela tu z rokami, toliko bolje je za surovo maslo. Zato ima delo z gori opisanimi orodji ali stroji vedno prednost. Ako se z rokami dela, treba jih je pomakati vedno v mrzlo vodo. Delo z orodjem in strojem vršiti se mora v primerno toplih prostorih, na pr. 15 stopinj, da ne postane surovo maslo ne pretrdo in ne presuho. (Konec prih.)

O državnem gozdnem nadzorstvu in pogozdovanju Krasa na Kranjskem.

Na južno-vzhodni meji naše države se razprostirajo obširne kraške planjave, in sicer od ene strani od Postojine proti Vipavi in Tominu, od druge strani proti Št. Petru, Pulju in Reki do morja.

Modri valovi sinje Adrije obdani so s tem mrtvaškim poljem propalega gozdarstva. — Na oddaljenem nebu zapazi se črtasto siva proga, ta kmalu prouzroči silni piš in ta piš imenujemo burjo. Prosto buči po notranji deželi, nič se njeni silni moči ne more v bran staviti.

H kranjski deželi pripada lep kos opustošenega sveta, zgodovina nas uči, da so tukaj pred več stoletji mogočni gozdi se razprostirali. Pa pustimo preteklost, ker nam nič ne koristi in pogledjmo rajši v prihodnost.

Kranjska dežela ima dve nalogi izpolniti. Prva je premagovati one težave, katere so zaradi opustošenja gozdov na Krasu, tamošnjemu ljudstvu, deželi in državi nastale. Druga naloga dežele naše je pa, pot gladiti takim naredbam, katere so v stanu napredujoče zlo omejiti ali popolnem vstaviti.

Zaklad kranjske dežele na jugo-vzhodu je še gozd, kateri moč razburjenih viharjev kroti.

Kakor mož poleg moža stojé drevesa, brani se vsako posebej in vsa skupaj razgrajočim vetrovom. Čeravno so se že nekatera zbog sive starosti nagnila k tlam, vendar vspešno vstrajajo in se z mlajšimi vred pogumno borijo proti silnim vetrovom.

Še se mnogoštevilno nahajajo po najvišjih vrhovih in varujejo kmetovalca, da brez skrbi orje svoje polje. Ko prestopiš prednje straže te armade, znajdeš se na Notranjskem.

Kdo dvomi še nad koristjo dobro zaraščenih gozdov po gorah?

Jasno je torej, da ima kranjska dežela res dve nalogi izpolniti, prva je da se obstoječi gozdi varujejo in druga, da se pred stoletji po tujih narodih storjeni grehi zopet poravnajo, to se pravi, Kras pogozdi.

Ako vprašamo, kaj je storila visoka vlada z ozirom na prvo nalogo, moramo odgovoriti, da je vstano-

vila državno gozdno ogledstvo za Kranjsko. V podporo političnim oblastim, gledé na izpeljavo gozdnega ogledstva nastavila je posebno tehnično izurjeno osebje, katero o izvedenih rečéh tem oblastim svetuje; zraven tega tudi gozdni tehniki ljudstvo v vseh gospodarskih strokah podučujejo in konečno gledajo na to, da se v gozdih, kateri so v posebnem varstvu, pravilno gospodari.

Za Kranjsko nastavila je vlada zraven deželnega gozdnega nadzornika še štiri gozdne tehnike, kateri so v štirih političnih okrajih razpostavljeni. Tudi c. k. gospodarski vodje državnih gozdov so za nekatere okraje skrb gozdnih tehnikov prevzeli.

V podporo gozdnih tehnikov deluje 10 gozdnih oglednikov (Forstwarte).

Okrajna gozdna nadzorstva so toraj na Kranjskem:

1. Ljubljana z okolico, kamor pripada politični okraj Kranj.
2. Radoljica;
3. Litija, kamor spadata politična okraja Kamnik in Krško. Sodnijski okraj Kostanjevica ostane v delokrogu politične oblasti v Krškem;
4. Novomesto z okrajnimi glavarstvi Novomesto, Črnomelj in Kočevje.
5. Postojina z okrajnimi glavarstvi Postojina in Logatec. Sodnijski okraj Idrija nadzorujeta tamošnja c. k. gozdna tehnika državnih gozdov.

Ljubljanski gozdni nadzorovalni okraj ima 20% skupne gozdne obsege in ga nadzoruje en politični gozdni tehnik, radoljiški pa le 11% in ga nadzoruje tehnik državnih gozdov.

Litijski gozdni nadzorovalni okraj obsega 21% in novomeški 23% skupne gozdne mere. Vsaki teh okrajev bode po enem političnem gozdnem tehniku nadzorovan. Kostanjeviški okraj pa, ki ima le 7% skupne gozdne obsege nadzoroval bode tehnik državnih gozdov.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

III. Gosp. Franjo Ks. Souvan poroča o dopisu c. k. finančnega vodstva za Kranjsko, katero je zbornici poslalo slovenski obrazec meničnega blanketa, vabeč zbornico, naj bi se izjavila o obrazci in odgovorila na vprašanje, je li izdavanje slovenskih meničnih blanketov priporočljivo? Odsek, prenašivši v nekoliko tekst na predloženem obrazci, izreka željo, naj bi se ta prenaševanja vsprejela. Na vprašanje, je li priporočljivo izdavanje slovenskih meničnih blanketov, je odsek z ozirom na to, da je na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Goriškem več posojilnic, katere občujejo večinoma z ljudmi, kateri ne umejo nemščine, dalje z ozirom na to, da se tudi v trgovini rabi mnogo menic, dalje tudi z ozirom na to, da mnogo strank, katere so pač nemščine zmožne, vendar terjajo slovenske menične blankete, sklenil nasvetovati zbornici, naj ona izreče, da je izdavanje meničnih blanketov s slovenskim tekstom ne le priporočljivo, marveč celó potrebno. Gledé na to predlaga poročevalec v imenu odseka: Slavna zbornica naj v smislu tega poročila c. kr. finančnemu vodstvu svoje mnenje naznani.

Gosp. K. Luckmann meni, da je samo ob sebi umevno, da, kdor listino podpiše, mora tudi menično pravo poznati. V trgovini, trdi govornik, se ne čuti

Ko pride surovo maslo iz tvorila, dene naj se v mrzlo vodo, vsled česar se jame svetiti. To je dela lepše in okusneje. Tudi pri vpodabljanju surovega masla naj se kolikor mogoče malo prijema z roko. Pri delenji surovega masla v kose pri vdevanji v tvorila itd. so pripravne male, iz trdega lesa izdelane priprave (pod. 46.)



Pod. 46.

35. Zavoj in pošiljatev surovega masla.

Ako se pošilja surovo maslo v bližino, ni treba dosti gledati na zavoj; zavijanje v mokre, snažne, bele rute zadostuje.

Drugače je pa, ako se surovo maslo dalje pošilja po pošti, železnici ali celó čez morje. V tem slučaju je pa zavoj važna reč.

Za soljeno surovo maslo, to je, za eksportno surovo maslo je najbolji in najceneji zavoj primerno velik sodček, narejen iz trdega, najbolje bukovega lesa. Preden se sodček začne rabiti, treba ga je napolniti z močno soljeno vodo in ga tako pustiti stati en dan. Ravno pred napolnjenjem s surovim maslom se sodček izprazni, surovo maslo pa tako v sodček dene, da ni niti najmanjšega praznega prostora. Na dno kakor tudi zgoraj je dobro dati snažno platneno ruto, katera je bila namočena v slani vodi. Sodčeki za kupčijo čez morje morajo dobiti vžgano tvrdko, za kar se rabi orodje (pod. 47.).

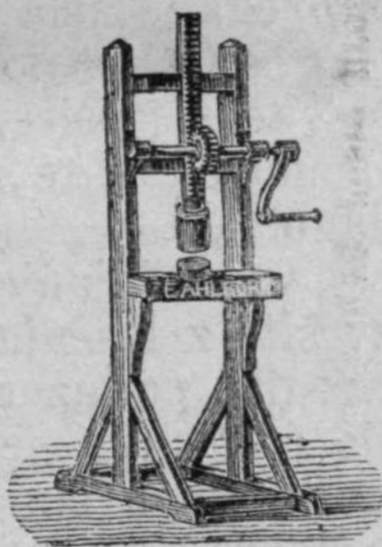
Posebno umesten in siguren zavoj za fino, namizno surovo maslo, ki se ima dolgo časa ohraniti, so škatlje iz ploščevine, katerim se pokrovi privaré. Take škatlje (pod. 48.) prodajata Kleiner & Fleischmann v Mödlingu po 5 kr. za $\frac{1}{4}$, in po 8 kr. za $\frac{1}{2}$ kilogr. surovega masla. Pri zavoju v te škatlje treba je paziti, da ni v škatlji praznega prostora, in da škatlja, ko je enkrat zavarjena, ne pušča.



Pod. 47.



Pod. 48.



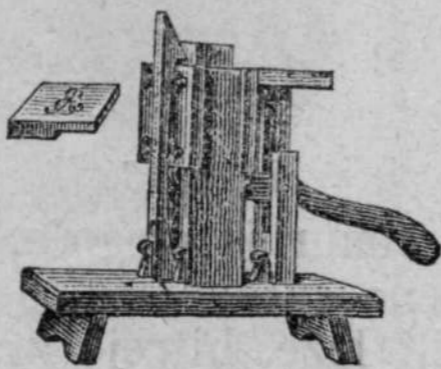
Pod. 49.

E. Ahlborn v Hildesheimu prodaja stroje (pod. 49.), s katerimi se zamore surovo maslo v take škatlje tako stisniti, da se ni bati praznega prostora. Stroj je narejen za škatlje vsake velikosti, ter stane 30 gold.

Ko je enkrat škatlja polna in pokrov privarjen, dene se jo na toplo (20 stopinj) ter pusti tam nekaj ur stati, potem se z roko na dno in pokrov pritisne, ter pogleda, če morebiti surovo maslo ni kje ven prišlo. Za ta slučaj treba je škatljo še enkrat na dotičnem prostoru zavariti.

Tretje vrste zavoj za surovo maslo obstoji v tem, da se surovo maslo dene v lesene škatlje, katere so od znotraj s pergamentnim papirjem prevlečene, ali pa, da se kosi surovega masla v kocke stisnejo, v tak papir zavijejo, ter v lesene škatlje vložé. 5 kilogram. pergamentnega papirja stane 1 gld. 20 kr.

Delenje surovega masla v kocke ali sploh robate kose, koji se potem zavijajo v papir, zvrši se lahko s strojem (pod. 50.) Ta stroj vpodablja kose od $\frac{1}{4}$ do $2\frac{1}{2}$ kilogr., ter vtisne kosu ob enem težo, tvrdko ali pa katero drugo podobo.



Pod. 50.

Zadnja dva načina surovo maslo hraniti, sta v sedanjem času posebno važna postala, ker stane pošiljanje po pošti po vsi Avstriji in po vsi nemški državi za 5 kilogr. le 30 kr., toraj pride vožnina z vožnim listom vred na kilogr. surovega masla na 8 do 10 kr.

36. Ravnanje s pokvarjenim surovim maslom.

Ako je surovo maslo grenko, žaltovo ali sploh slabega okusa postalo, zdrobi se v majhne kose ter dene v pinjo, v koji se je ravnokar pinilo, ter se z ostalim pinjenim mlekom vred 15 do 20 minut počasi pini.

Preostajalo bi mi še govoriti o izdelovanji masla in sira. Kar se tiče prvega, ne zdi se mi potrebno kaj o tem pisati, kajti naše gospodinje imajo v tem opravilu toliko praktične izvedenosti, da bi bilo odveč pisati o tem. Maslo je tem bolje, čem bolje je surovo maslo ali sploh ravnanje z mlekom.

Da bi popisal izdelovanje sira, prekoračil bi meje obsega tega spisa, sicer je pa moje mnenje, da navod k izdelovanju sira brez praktičnega dela nič ne koristi.

Čitatelje „Mlekarstva“ pa naprosim, naj se zaradi pojasnil te ali one reči v tej stroki kmetijstva blagovolijo obrniti na pisatelja tega spisa, kateri jim bode radovoljno po svoji skromni moči odgovarjal in svetoval.

Opomba. V spisu navedene toplotne stopinje veljajo za toplotmér po Celziju (C.)

O državnem gozdnem nadzorstvu in pogozdovanju Krasa na Kranjskem.

(Dalje.)

Postojnski nadzorovalni okraj, kateri ima 13% skupne gozdne obsege nadzoruje en politični gozdni tehnik, Idrijo z 2—3% skupnega gozdnega površja pa, kakor je bilo uže rečeno ondotna gozdna tehnika državnih gozdov.

Na ta način se bode skrbelo za obstanek in razvoj obstoječih gozdov; spregovoriti pa nam je še o drugi nalogi kranjske dežele — o pogozdovanji Krasa.

Leta 1874. pričeli so za poskušnjo Kras pogozdovati. Po eni strani delale so se zapreke zaradi lastnine zemlje, po drugi pa nepovoljni tehnični položaj. Veliko se je v gibalno in poslušalo in še le skušnje premagale so velikanske zapreke.

Vlada je posebno pazljivo gledala na to delovanje in je vsako leto podarila več nagrad v denarjih, pa tudi skrbela, da se je nastavljal en gozdni tehnik v Postojini.

Od onega časa, ko se je nastavljal gozdni tehnik v Postojini, pričelo se je novo življenje pri pogozdovanji Krasa, zategadel hočemo to vladno naredbo bolj natančno ogledati.

Živa resnica je, da se oni kraji, kateri so bolj zavetji z boljšim vspehom in ceneje pogozdujejo. Zato so skušeni zvedenci nasvetovali, da so se pričeli prostori v zavetji pogozdovati. Mogli so potem kazati na vspehe in s tem veselje do pogozdovanja buditi.

V tem slučaju treba je pa s tehničnimi faktorji, kakor s splošno koristjo računati. Tedaj se mora zraven pravnih tudi na lastninske razmere posestev ozirjemati, preden se more glavno vprašanje rešiti.

Koliko vpliva tukaj vlada, razvidno je iz postave za pogozdovanje Krasa za Trst in okolico.

Pri določbi sveta za pogozdovanje naj se gleda na to, da se gorski vrhovi in njih rebra prvo pogoz-

dijo. Ako je kak svet za polje boljši, naj se ne pogozduje, vendar se mora gledati, da se namen doseže.

Razvidno je iz navedenega, da se oni prostori, kateri posestnikom na Krasu le nekaj dobička donajajo, ne bodo pogozdili. Da se pa pusti kraji, kateri nobenega dobička ne prinašajo, pogozdó, je gotovo le v korist posestnikov.

Vlada gotovo ne misli Kraševcem svetá z silo jemati, kajti potem bi se morali ondotni prebivalci izseliti, kar bi vladi sami ne bilo po godu.

Po postavi izdani za Trst in okolico, katero smo omenili, smejo se le taki prostori prilastiti, kateri so samo za gozd sposobni.

Kranjska dežela do zdaj še nima postave za pogozdovanje Krasa, pa je uže v delu in se bode načrt v prihodnji sesiji deželnemu zboru predložil.

(Konec prihodnjič.)

Životopisna črtica.

Matija Vrtovec.

Je delal neutrudno,
Zdržval ga ni nikdar
Ne grom, ne vreme studno
Ne toča, na vihar.

Vitoški.

Bilo je ravno dné 5. julija leta 1843., ko je povzdignil naš nikedar nadomestljivi dr. Bleiweis v prvem listu novorojenih „Novic“ svoj glas ter v premili slovenski besedi budil in klical svoje rojake, izlasti kmetovalce in rokodelce, da naj se predramijo, gibljejo vsak v svojem delu in napredujejo, da ne zaostanejo daleč za drugimi narodi — pomagati jim hočejo „Novice“.

Dobrodelni ta klic našel je glasnodoneč odmev ne le na Kranjskem, temveč v vseh pokrajinah slovenskih, še celó na Hrvatskem in v Dalmaciji vprejemali so z veseljem zlate nauke prvega slovenskega lista in prestrojevali je v meso in kri. Zato zapazil se je kmalu napredek vsestranski na preveliko radost našega pokojnega voditelja dr. Bleiweisa in vseh onih, ki so potom „Novic“ delili narodu hrane tečne in plodovite. Med temi možmi zavzema izvestno eno prvih mest Matija Vrtovec, bivši vikarij v Št. Vidu pri Vipavi. Od rojstva „Novic“ do zadnjega svojega zdihljeja bil jim je vedno zvest in sotrudnik neumoren; zlatih nauk na kupe razširjal je v predalih njenih med narod; zato srčno so obžalovale prerano smrt njegovo ter zagotovile so svet pri tej priliki, da se ga spominjajo izlasti sedaj o stoletnici njegovega rojstva, sedaj, ko se bode vzdala dné 8. junija njemu v večen spomin „spominska plošča“ v hišo sorodnika njegovega gosp. Filipa Vrtovca v Št. Vidu. Ker pa je o njegovem trudu temeljito in obširno spregovoril uže naš prezaslužni g. prof. Marn v „Učiteljskem Tovarši“ l. 1878. in posebej v neprecenljivem svojem Jezičniku, hočejo „Novice“ le v glavnih potezah zadostiti prijetni svoji dolžnosti.

Porodil se je Matija Vrtovec v Šmarijah na Primorskem dné 28. januarija leta 1784. Stariši bili so mu stanu kmetijskega, še precej imoviti, duha vrlo krščanskega. V prvih naukih verozakona, v branji, pisanji, številjenji podučeval ga je nek sorodnik njegov — duhovnik v pokoji v Šturijah na Vipavskem. Ker je pokazal uže tū, da je bistre glavice, pošljejo ga dobri roditelji njegovi v Gorico, kjer dovrši z vspehom prav dobrim gimnazijo ali tedanje latinske šole, licejo v Gradci, a bogoslovje 1. leta v Ljubljani, 2., 3. in 4. tečaj pa v Gorici; tū posvečen je bil v mašnika 8. novembra leta 1807. Služboval je ves čas v Vipavski dolini; kot ka-

pelan v trgu do l. 1809.; kot kurat na Planini do leta 1813. in kot vikarij v Št. Vidu, kjer je umrl za vodenico 2. septembra l. 1851.

Matija Vrtovec iskreno vnet za večno srečo svojih faranov, hotel jim je pripomoči tudi do blagostana časnega. Kdor hoče pa učiti druge, treba je, da se uči prej sam — to storil je on. Zajemal je potrebnih nauk iz knjig in spisov mnogovrstnih, pisanih v raznih jezikih, kajti do dobrega se je naučil modernih jezikov: italijanščine, francoščine, nekoliko tudi hrvaščine, dobro slovenščine in uže prej v šolah latinščine in grščine. Ker pa mrtva črka ne izobrazí človeka še tako, da bi zamogel do jedra poznati stroko in predmet, o katerem čita — hotel se je izučiti praktično; zato potoval je po vseh pokrajinah slovenskih, po Istrijskem in Primorskem; po gorenji in srednji Italiji, po Dalmaciji, Avstriji, Nemčiji; obiskal je Draždane, Berlin, Monakovo in mnogo družih svetovnoznanih mest.

Še le sedaj je pričel učiti svoje farane dejanski, izlasti v vinoreji ter v kmetijstvu sploh. Pogovarjal se je z njimi prav po domače skoro slehern dan za večera na „mostu“ šentvidskem; obiskoval jih je pri delu njihovem v vinogradih, na polji in delil jim je tū naukov praktičnih prav po očetovsko. Ker je pa srce njegovo plamtelo za vse Slovence, prijel je za pero ter pisal v „Novice“, ko je uže preje spisal celo vrsto dobrih raznovrstnih sestavkov v „Illyr. Bl.“; tako l. 1821. meseca marca: „Ueber die geologische Entstehung des Wipacher Thales“ itd.

„Vinske trte hvala“ bil je njegov prvi slovenski spis, katerega je priobčil v prvem tečaju „Novic“ l. 1843. šte. 3; ravno tū obelodanil je tudi razprávic svojo o „Ilirskih deželah nekđaj in zdaj“ v šte. 7—9. istega letnika ter mnogo družih podučljivih večinoma izvirnih izdelkov v tem in družih tečajih. Med njimi zavzema izvestno prvo častno mesto njegova „Vinoreja“ — zaklad za vsacega kmetovalca in ne le samo za vinorejca, da! kmetijska šola sme se zvati — tako je pisalo vredništvo „Novic“ l. 1845. v št. 49., ko je malo preje izborno to delo izročilo svojega lista naročnikom v 253 strani debeli knjigi; l. 1844. donajale so je „Novice“ kot prilogo. Drugo njegovo neprecenljivo delo je, bodi si za kmetovalca ali obrtnika, prekoristna kmetijska „kemija“ l. 1847.; knjiga ta obsega celih 249 strani v osmerki; doživela je 1856. leta II. natis; tudi ta predmet razpravljal je pisatelj uže preje leta 1846. v „Novicah“ v 27. sestavkih. Žal, da se njegovo „Zvezdoslovje“ ni posebej natisnilo — tako se imenuje njegova učena razprava o zvezdah, zemlji itd., katero so donajale „Novice“ leta 1847. v blizu 20 oddelkih. Križanske vojske pa in „Shodne Ogovore“ izdalo je tedanje „Slovensko društvo“, in sicer prvi spis v svojem letopisu l. 1849., a pridige v posebni knjigi l. 1850. Mnogo Vrtovčevih spisov zapazimo tudi v dr. Bleiweisovem „Berilu“ za nižji, ter v dr. Miklošičevem za višji gimnazij. Občna Povestnica ali zgodovina celega sveta imenuje se njegov zadnji večji spis, katerega pa žal ni dovršil — prehitela ga je smrt na preveliko žalost „Novic“, vseh Slovencev, izlasti Vipavcev.

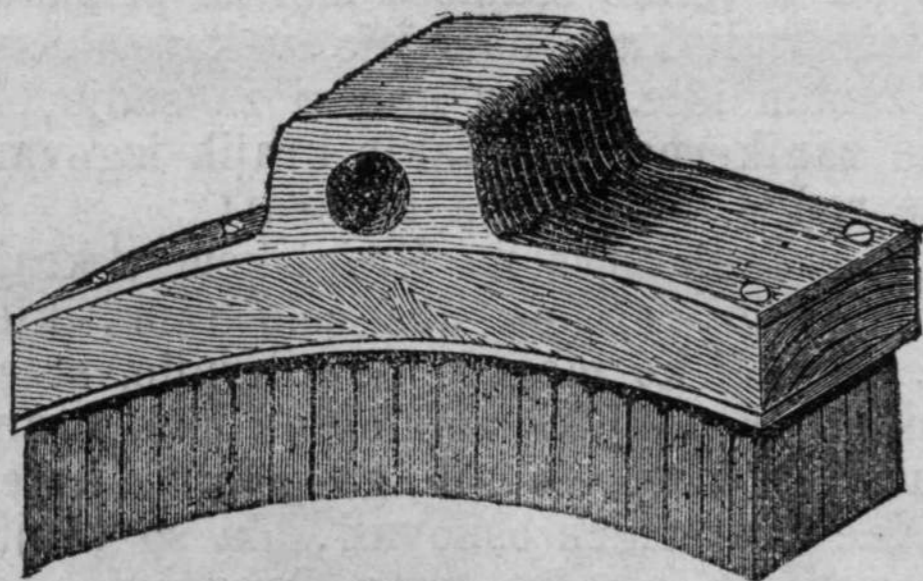
Neskončno dobrotljiv svojim rojakom v življenji, blagodušen je bil Matija Vrtovec tudi v svoji oporoki. Usmilil se je v prvi vrsti siromakov; siromašnici šentvidski volil je 200 gold.; šmarijski 200 gold.; vipavski in planinski po 100 gold. Sosedski šentvidski zapustil je za zidanje nove župnijske hiše nekoliko poslopja in 1500 gold.; za gluhomutišnico v Gorici 500 gold.; za Alojzijevišče v Ljubljani 500 gold.; za ustanovo: „M. Vrtovčeva miloščina za nesrečnike“ 1000 gold.; — pravico do obresti te glavnice imata vsako dotično leto dva

niti omislil ni, ker niso vedeli, komu naj bi ga izročili. No, v drugih krajih se je sicer za drevesnico potrebni svet omislil, toda nikdar se ni za-njo porabil; ali je pa eden učitelj z drevesnico sicer pričel, pa se je tudi kmalu naveličal, bodi-si, ker se je prepričal, da o stvari vendar-le premalo razume, ali bodi-si, ker se je prepričal, da je komoditeta vendar-le lepa reč na svetu. Resnica je pa tudi, da se je v dostih krajih učitelj pri najboljši volji in pri zadostni znanosti drevesnice vendar-le naveličati moral, ker je sprevidel, da srenjskemu zastopstvu, da srenjskemu odboru na drevesnici čisto nič ležeče ni, in da ji dosledno tudi še najpotrebnejših sredstev nakloniti ni hotel. Izročil se je učitelju znabiti kak košček srenjskega pašnika ali morda tudi nalašč za to kupljenega sveta, in mislili so, da je s tem uže vse opravljeno. Kakor da bi učitelj z otroci vse storiti zamogel, ali pa, kakor da bi bil tako izvrstno plačan, da bi zamogel iz lastnega žepa za drevesnico trositi.

(Dalje prihajajo.)

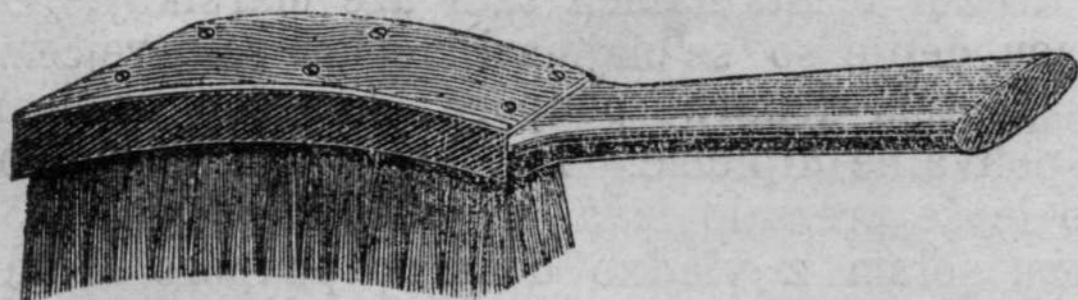
Čistite sadna drevesa!

Mimo snaženja sadnega drevja je čiščenje debel in vej mahu, lišajav in uže odmrle lubadi najpoglavitejše in neogibno potrebno delo sadjerejčev. Lišaj namreč ne odvzame samo drevesu tako potrebnega sokú, temveč v njem, kakor tudi v mahu in v uže odmrli lubadi napravljajo mrčesi svoje zalege. Toliko potrebneje je tedaj čistiti drevesa teh pritepkov, ki je le grdijo. V to porablja se različnih orodij, posebno tako zvanih drevesnih strgulj. Toda tu je treba posebno paziti, ker se s strguljo lahko rani lubad ali še nov les, kar pa lahko prouzroči, da se drevo ali popolno posuši ali vsaj zboli. Kakor vse, tako so tudi orodja za čiščenje dreves napredovala. Mesto prej omenjenih strgulj uporabljajo se sedaj vedno bolj krtače iz jeklene žice (Stahldraht-Obstbaum-Rinden-Bürsten), s kojimi se drevje čisti ne samo čedneje, ložje in hitreje, temveč tudi veliko varneje. Take krtače, kakor so tu upodobljene, dobijo se pri „Land- und forstwirtschaftliches Verkehrsbureau in Wien, III.“



Podoba 1.

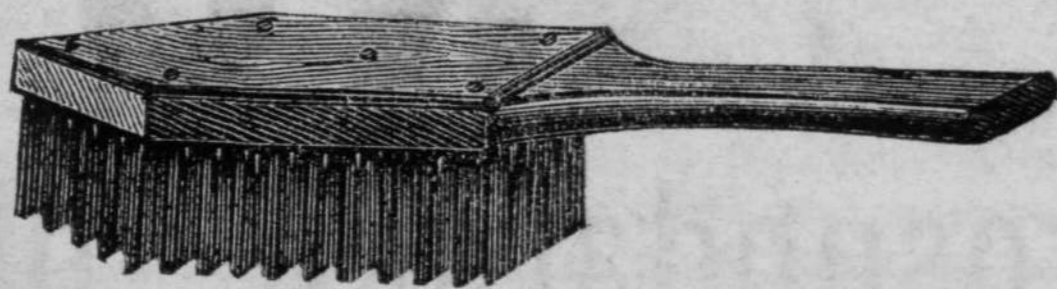
Krtača (pod. 1.) služi v čiščenje starejih dreves. S prekljo, kojo se pritrdi v uho, dosežejo se tudi najvišji deli drevesa. Cena 1 gold. 80 kr.



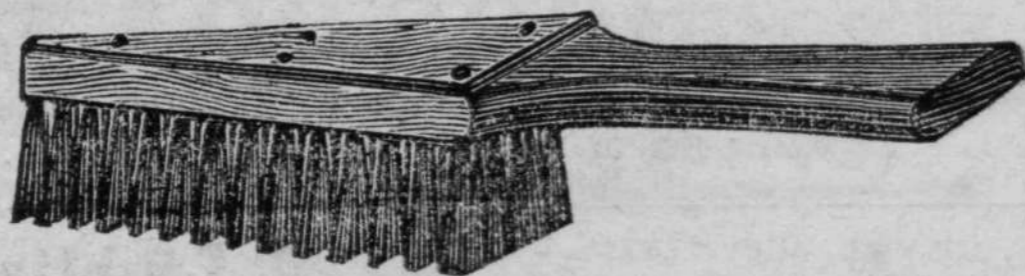
Podoba 2.

Pod. 2. kaže nam malo zakrivljeno krtačo z ročem, rabi se posebno za mlada drevesa. Ker se pa iz-

delavajo krtače te baže tudi brez ročajev, tako, da se na daljše droge lahko pritrdijo, služijo v čiščenje lubadi tudi pri uže starejšem in višjem drevju.



Podoba 3.



Podoba 4.

Krtači (pod. 3. in 4.) ste klinasto ošpičeni, tako, da se tudi lahko koti, ki je delajo veje, osnažijo mahú in lišajev. Cena krtačam pod. 2, 3 in 4 je od 75 kr. do 1 gold.

O državnem gozdnem nadzorstvu in pogozdovanju Krasa na Kranjskem.

(Konec.)

Čeravno še nimamo enake postave, vendar se je uže precej Krasa pogozdilo, ne bode toraj odveč, ako se hvaležno spominjamo mož, kateri so za blagostanje Kraševcev nekaj storili.

Temeljni kamen k pogozdovanju Krasa položil je leta 1873. tedajni in prvi c. kr. deželni gozdni nadzornik na Kranjskem, gosp. Ludovik Dimic, z napravo štirih gozdnih drevesnic v Postojni in Senožečah. Ta gospod, kateri je zdaj v visoki gozdarski službi v Gmundenu poleg Dunaja, imel je tudi prve tri potne poduke „o pogozdovanju Krasa leta 1871. v Postojni, Senožečah in Bistrici“. Kdor se hoče o pogozdovanju Krasa temeljito podučiti, naj vzame isti letnik „Novic“ v roko in čita izvrstni govor omenjenega gospoda.

Nadaljeval je pogozdovanje Krasa bivši dež. gozdni nadzornik za Dimicom, sedanji višji gozdni svetovalec, tehnični zastopnik državnega gozdnega nadzorstva v poljedeljskem ministerstvu, gosp. J. Salzer. On je v resnici prvi pričel zasajati Kras, in sicer na pašniku „Ostri vrh“ pri Postojni. Sadike jemali smo iz državnih gozdnih drevesnic v „Golobčevcu“ pri Postojni.

Z vidnim vspedom in največ prostora pogozdilo se je pa pod vodstvom sedanjega c. k. deželnega gozdnega nadzornika za Kranjsko gosp. V. Golla s prijazno podporo visoke deželne vlade in njenega za povzdigo gozdarstva vnetega zastopnika deželnega predsednika gosp. barona Winklerja.

Na ta način se je do zdaj 350 Ha. obsežnega pustega Krasa zopet pogozdilo. To delo stalo je državo 20.200 gold. Porabilo se je 1.656.925 sadik, 68.000 topolovih natičev, 760 kilogr. pravega kostanja in 2100 kilogr. smrekovega semena.

Letošnjo spomlad posajali smo 45 Ha. obsežnih nasadeb in 41 Ha. obsežnega prostora na novo pogozdili. Za posadbe rabili smo 236.000 črnega bora in 4000 jesenov. Za nove nasadbe potrebovalo se je 235.000 črnega bora, 15.000 akacij, 5000 jesenov in 5000 pravih kostanjev. Delo stalo je 2000 gold. Zaračunjeni so pa tudi stroški za pošiljanje sadik po železnici in na nasadbe.

Sadike za pogozdovanje Krasa izrežajo se od leta 1875., ko so se opustile državne drevesnice v Posto-

jini, Senožeah in Bistrici, v osrednji gozdni drevesnici, katera meri 2⁷/₁₀ Ha. in se nahaja pod Rožnikom pri Ljubljani.

Konec leta 1883. bilo je v tej drevesnici 9,284.016 eno- in dveletnih šilovnih drevesec, 486.391 enoletnih listnatih drevesec, 4889 divjakov in 534.644 natičev raznih vrb.

Za letošnje nasadbe je bilo pripravljeno naslednje število drevesec:

- 1,226.400 smrekic,
- 600.000 belih borov,
- 324.000 mecesnov,
- 35.000 jesenov,
- 10.090 koprivovcev,
- 806.000 akacij,
- 63.170 gorskih javorov,
- 680 divjih kostanjev,
- 460 orehov,
- 2678 pravih kostanjev,
- 650 hrušek,
- 750 jabelk,
- 350 višenj, in
- 65.000 po 1 meter dolgih vrbovih natičev.

Sicer pa ni namen, osredne gozdne drevesnice sadike samo za pogozdovanje Krasa izrežati, ampak omenjene sadike dobijo brezplačno tudi taki posestniki, kateri imajo veselje do pogozdovanja Krasa.

V zadnjih treh letih oddalo se je brezplačno 1 milijon in 833.243 raznih sadik, in sicer je bilo:

- 728.685 črnega bora,
- 102.100 belega bora,
- 340.380 mecesnov,
- 68.500 jelk (hoj),
- 7.200 razne šilovine,
- 260.830 akacij,
- 10.820 javorov,
- 58.199 jesenov,
- 8.200 lip,
- 23.780 bukev,
- 500 divjih kostanjev,
- 21.440 koprivovcev,
- 1.400 jelš,
- 165.520 vrb,
- 18.470 jabelčnih divjakov,
- 8.545 hruševih "
- 817 češnjevih "
- 6.751 pravih kostanjev,
- 1.006 orehov,
- 100 mandelnovih dreves.

Prodalo se je pa 758.880 smrek, po 2 gold. do 2 gold. 50 kr. en tisoč.

Letošnjo spomlad vsejale so se na novo v osredni gozdni drevesnici „pod Rožnikom“, ko se je enkrat zemlja zboljšala, naslednje sorte gozdnega semena:

- 130 kil črnega borovega semena,
- 60 „ smrekovega "
- 25 „ mecesnovega "
- 20 „ belega bora "
- 25 „ jesenovega "
- 24 „ javorovega "
- 20 „ jelšnega "
- 100 „ akacijevega "

Zraven tega se je 36.000 raznovrstnega listnatega drevja in 350.000 šilovnega drevja presadilo.

Razume se, da mora v tem vrtu stalen čuvaj biti, kateri vsa dela nadzoruje, kajti treba je 7krat na leto vse gredice opletiti, z vejami pokriti, zalivati itd. Vse to stane vsako leto 2000 gold.

Iz tega se jasno razvidi, da hoče država gotovo

Kras pogozditi. In to je velikanske koristi za celo deželo, posamezno občino in vsakoterega posestnika.

Hvaležnost moremo visoki vladi le s tem skazati, ako jo povsod pri delu podpiramo, to se pa zgodi, če sami puste prostore pogozdujemo in druge v to nagovorimo.

Toraj z združeno močjo na delo, katero blagoslovi Bog!

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odbora dné 8. junija 1884.

Seji predseduje g. Karol baron Wurzbach-Tannenberg. Navzoči: g. podpredsednik Seunig, tajnik Pirc in odborniki gg. Brus, Jerič, Kastelic, Murnik, Neweklovsky, dr. Poklukar. Robič, Souvan in Witschl.

Glavni odbor vzame na znanje poročilo preglednikov družbenih računov gg. Ferd. Souvana in Kar. Žagarja ter se jim izreče v imenu družbe zahvala za njih delo in trud. Družbenemu denarničarju in računovodji g. Brusu izreče glavni odbor ravno tako svoje priznanje.

Tajnik Pirc poroča o podeljenih subvencijah c. k. ministerstva za kmetijstvo, kar se na znanje vzame. Subvencije so sledeče:

1. Za dolenjsko pokrajinsko razstavo na Krškem. Svota določila se bode še le na podlagi predloženih načrtov.
2. Za napravo in premiranje sadnih sušilnic 400 goldinarjev.
3. Za nakup lanenega semena 300 gold.
4. Za povzdigo sadjereje 200 gold.
5. Za živinorejo 2000 gold.
6. Za ovčjerejo 300 gold.
7. Za čebelarsko društvo 150 gold.

Prošnjo c. kr. kmetijske družbe za subvencijo gospodarjem, kateri napravijo umna gnojišča, za nakup Zugmajerjevih plugov in čistega detelnega semena je ministerstvo odbilo.

Predsednik avstrijskega sadjerejskega društva grof Attems v Gradci poroča družbi, da osnuje za letošnjo jesen tečaj, v kojem se bode podučevalo o porabi sadja, posebno pa o racijonelnem sušenju. Ravno ta gospod ponuja družbi Reynoldovo sadno sušilnico za polovico fabriške cene. Glavni odbor naroči tajniku potrebno poizvediti ter o tem v prihodnji seji glavnega odbora poročati.

Tajnik Pirc poroča o potrebi preustrojitve gospodarjenja na družbenem vrtu ter predloži po njemu sestavljeni nov načrt za gospodarjenje. Glavni odbor pritrdi nazorom poročevalca ter mu naloži izdelati natančni načrt ter o svojem času sklicati odbor, koji se ima v potrebnih sredstvih posvetovati.

Knjižica „Mlekarstvo“ je natisnena; glavni odbor naroča tajništvu, da predloži zaradi subvencije en iztis knjižice in račun o stroških c. kr. ministerstvu za poljedelstvo. Ukrene se „Kmetovalcu“ knjižico kot prilogo dodati, ostale iztise pa po 10 kr. prodajati.

Glavni odbor sklene pristopiti kot član k društvu „Kosmos“ na Dunaji; plača se enkrat za vselej 10 gld.

To društvo ima namen, podpirati unesrečene po elementarnih dogodkih, kakor po povodnjih, toči itd.

O priliki slavnosti odkritja spominske plošče slovenskega pisatelja in zasluženega kmetovalca Matije Vrtovca v Št. Vidu nad Vipavo, prosila je kmetijska družba gospoda grofa Lanthieri-ja, da jo blagovoli zastopati pri slavnosti.

C. kr. vlada za Kranjsko naznanja, da bode 11. dne t. m. zborovala ênketa zaradi posvetovanja o po-